

HOMO PHYSICUS – PROF. DR. VASILE VASILESCU (1925-1994)

Homo Physicus – Prof. Dr. Vasile Vasilescu (1925-1994)

Prof. Dr. Radu Iftimovici

Membriu titular al Academiei de Științe Medicale, Laureat UNESCO

Contrar a ceea ce se crede, medicina clinică de azi, așa cum trebuie să fie ea (bazată pe dovezi), nu se trage decât într-o mică măsură din cumulările ideatice și faptice datorate măștrilor antici, medievale și renașcentiști. Ne place să privim istoria medicinei ca pe o curgere continuă a unui râu, care, alimentat de afluenți, se transformă, treptat, într-un fluviu.

Această imagine convențională este falsă. Dacă realizăm doar ideile renașcentiste asupra etiopatogeniei unor îmbolnăviri, vom constata că mulți dintre filozofii medicali din 1500-1600 s-au rătăcit în hățișul unor presupuneri fără nici un sprijin experimental, în general, medicina de până la 1600 rămânând o ramură a filozofiei. Mai mult, în ciuda existenței în epocă a marilor anatomiști (Vesalius, Colombo), a nașterii iatrochimiei (Paracelsus, Van Helmont ș.a.) și mai târziu a iatrofizicii, sfidând evidența contagiului viu al lui Fracastoro, explicațiile astrologice domină net, impunând un holism fals. Atâta timp cât „motorul lumii“ ne apare animat de jocul dintre presupuse „simpatii și antipatii“ (Gerolamo Cardano, *De propria vita liber*, Paris, 1643), medicina nu putea să progreseze către sublimul concret care o face utilă oamenilor.

Din fericire, în drum către 1700, a intervenit în lentoarea fluviului o cotitură bruscă, aproape dramatică. Au apărut așa numiții medici-discipoli ai lui Galilei și Newton care, relevând iatromecanicismul post-renășcentist, n-au mai admis nici o

teorie fiziologică sau patogenică fără suport experimental, adică fără certificat de reproductibilitate.

Chintesența acestui mod de a gândi o aflăm în scrisul lui Immanuel Kant, care, în 1786 afirma: „Nici o activitate de cercetare a fenomenelor naturii nu poate pretinde că reprezintă o știință, decât atunci când își bazează investigația pe metode matematice“.

Am punctat aceste idei, nu pentru a argumenta implicarea benefică a științelor pozitive în medicină, ci pentru că ele mi-au fost sugerate încă de prin 1970-1972 de către profesorul Vasile Vasilescu (1925-1994), discipol al școlii clujene de medicină, în acei ani profesor de biofizică la IMF București.

Intelectual „subțire“, V. Vasilescu adora incursiunile în filozofia și istoria științei. Nu era doar medic, ci și absolvent al facultății clujene de psihologie (1951) și, bineînțeles, al celei de fizică (1964). Ca june medic-cercetător, fusese unul dintre discipolii favoriți ai academicianului Grigore Benetato, cel care, antipatizat în studenție de profesorul Victor Papilian, ținea înrămat în biroul său verdictul scris de mâna cunoscutului anatomist: „*Declar, pe proprie răspundere, că studentul Grigore Benetato nu va reuși niciodată să ajungă medic*“.

Așa cum mi-a spus, pe V. Vasilescu, Benetato l-a sfătuit să se dedice fizicii medicale, ramură științifică fără de care fiziologia, fiziopatologia și

Adresă de corespondență:

Prof. Dr. Radu Iftimovici, Academia de Științe Medicale, Splaiul Independenței, Nr. 101, Sector 5, București

terapeutica ar fi rămas dezolant de sărace. La rândul lui, Vasile Vasilescu nu și-a dezamăgit maestrul, nu numai ca didact, dar și în calitate de cercetător științific. Iar dacă în studiile publicate asupra mecanismelor neuromorale de reglare a urmat preocupările lui Benetato, ulterior a luat pe cont propriu drumuri spre domenii de mare actualitate în biomedicina de la finele secolului XX.

A publicat astfel cercetări de răsunet asupra regenerării hepatice, investigații de biofizică celulară (dedicate în special interacțiunii dintre sistemele celulare și unele medicamente), mecanismelor biofizice ale recepției și conducerii informațiilor în sistemul nervos, efectelor deuterizării asupra unor biosisteme ș.a.

În bibliotecile medicale de la noi, din Europa și de pe alte continente, numele său rămâne pe cărți de referință precum *Biofizica medicală* (1977), *Introducere în neurocibernetică* (în colaborare cu

D. G. Mărgineanu) (1979), *Introduction to Neurobiophysics*, Abacus Press, *Water and Ions in Biomolecular Systems* (1984) (în colaborare cu J. Jaz, L. Packer și B. Pullmann).

Membru fondator al Societății Române de Biofizică (1962), al Academiei de Științe din New York, prezent în comitetele de redacție ale unor reviste din Europa și SUA, Vasile Vasilescu a reprezentat cercetarea românească de fizică medicală la mai multe congrese internaționale.

Au trecut 15 ani de la neașteptata sa trecere în neființă. Azi, noi, foștii săi prieteni, interlocutori și elevi, nu mai suntem junii de altădată, dar crâmpie din discuțiile de odinioară cu acest împătimit al istoriei și filozofiei științei ne-au rămas. Și multe dintre previziunile, în germen prin 1970-1980, și-au găsit confirmarea în anii pe care, din păcate, el nu i-a mai văzut răsărind.